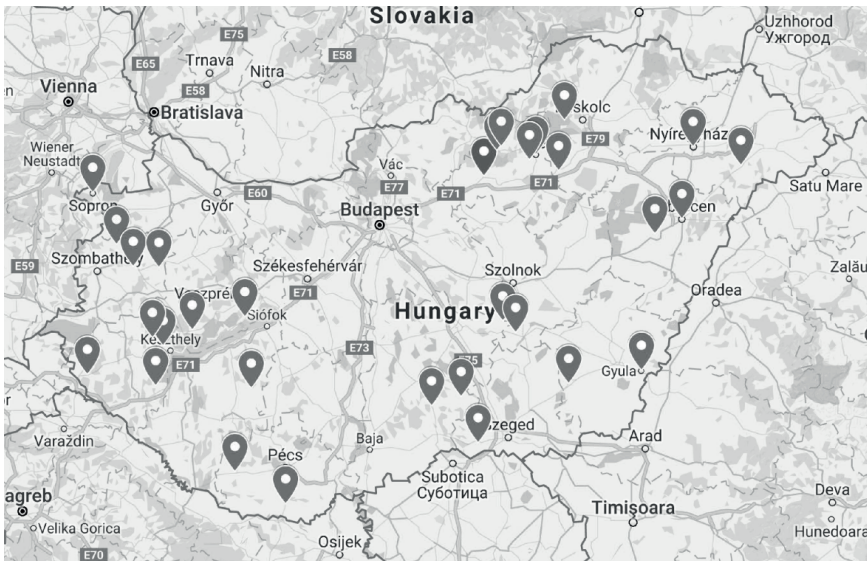

Gyógyhely kisokos

Az egészségturizmus az elmúlt évek egyik legfontosabb turisztikai szegmense, a turizmusnak az a területe, ahol a turista legfőbb motivációja az egészségi állapot megőrzése, illetve javítása. Az egészségturizmus lényege tehát a megelőzés és a gyógyítás, valamint az ezeknek a céloknak megfelelő szolgáltatások biztosítása a látogatók számára (OEFS, 2007:9).

Az egészségturizmus fellelővái a minősítéssel rendelkező gyógyhelyek. Az országos törzskönyvi nyilvántartás szerint 2016. áprilisáig 30 település vívta ki a hivatalos gyógyhellyé minősítést. (antsz.hu) A gyógyhely minősítés szigorú követelményrendszer mentén szerezhető meg, ugyanakkor komoly presztízst jelent az egész település számára: gazdagodnak a helyi polgárok, fellendül a turizmus, fejlődik az infrastruktúra (itthon.hu). A feltételek teljesítése azonban nem is olyan egyszerű, hiszen az ide vonatkozó törvények

1. ábra: A minősített gyógyhelyek Magyarországon

📍 Hámor-Lillafüred	📍 Eger	📍 Mórahalom
📍 Harkány	📍 Debrecen	📍 Lenti
📍 Sopron-Balf	📍 Gyula	📍 Orosháza
📍 Kékestető (Gyöngyös)	📍 Sárovar	📍 Nyírbátor
📍 Hévíz	📍 Mezőkövesd	📍 Tiszakécske
📍 Balatonfüred	📍 Nyíregyháza	📍 Egerszalók
📍 Parád	📍 Szigetvár	📍 Celldömök
📍 Hajdúszoboszló	📍 Tapolca	📍 Igal
📍 Zalakaros	📍 Kiskunmajsa	📍 Kehidakustány
📍 Bükkfürdő	📍 Kiskunhalas	📍 Cserkeszőlő
		📍 Mátraderecske

számos teljesítendő követelményt határoznak meg a pályázók számára.

Az egészségturizmus

Az egészségturizmus alapvetően két fő turisztikai szegmensen különböztet meg. Az egyiket az egészséges emberek alkotják, akik az egészségmegőrző programokat keresve élménynek tekintik a felkeresett terület természeti erőforrásait és főként szépség-, fitness-, és wellness szolgáltatásokat vesznek igénybe. A másik nagy csoportot a beteg emberek képezik, akik az egészségi állapotuk javulását kívánják elérni a különféle természeti erőforrásokra épülő (pl.: gyógyvíz, klíma, stb.) szolgáltatások, kezelések segítségével. Az egészségturizmus két fő altípusa tehát a wellness-turizmus és a gyógyturizmus (Kardos, 2011:58).

A természetes gyógyhelyek szempontjából érdemes még néhány szót ejteni a gyógyturizmusról, amelynek két alapvető területe a hagyományos gyógytényezőkre épülő (terápiás) gyógyturizmus, illetve az egészségügyi (klinikai) turizmus. A terápiás gyógyturizmus kapcsolódik leginkább a gyógyhelyekhez, hiszen ebben az esetben valamiféle természetes gyógytényezőre épülő (pl.: gyógybarlang, gyógyvíz, mikroklíma, gyógyiszap, mofetta, stb.) épülő szolgáltatásról beszélünk, amelyet más, általános turisztikai szolgáltatások egészítenek ki (Sziva, 2010). Az igénybe vett szolgáltatásoknak egy részét a társadalombiztosítási rendszer is finanszírozza (OEFS, 2007:10).

A modern egészségturizmus egyik legfőbb trendje a komplexitás. A látogatók nem csupán gyógyvízhez kapcsolódó szolgáltatásokat, hanem összetett megoldáscsomagokat keresnek. Szükség van a szakorvosok által végzett kezelések és a különféle wellness szolgáltatások (pl.: életmód tanácsadás, diéta, egészséges konyha, tb.) kombinálására, tehát a holisztikus szemlélet meghonosítására és alkalmazására (Wagner, 2010).

A gyógyhely minősítés megszerzése

A következőkben a gyógyhely minősítés megszerzésének összetett folyamatát tekintjük át, részletesen kitérve azokra a kritériumokra és feltételekre, amelyek elengedhetetlenek ahhoz, hogy a pályázó település törekvéseit siker koronázhassa.

A 74/1999-es EüM rendelet 2. paragrafusában alapján azok a területek nevezhetők gyógyhelynek, amelyek ilyen jellegű minősítést szereztek a népegészségügyi feladatkörében eljáró Budapest Főváros Kormányhivatala által lefolytatott eljárás során. A települések egésze, vagy egy része akkor nyilvánítható gyógyhellyé, ha fent említett rendelet szerint:

- rendelkezik valamilyen elismert természetes gyógytényezővel (pl.: gyógyvíz, éghajlat, gyógybarlang, stb.),
  - „a természetes gyógytényező igénybevételeinek gyógyintézményi feltételei biztosítottak”, azaz az adott település rendelkezik olyan intézménnyel/szolgáltatóval, amely fő tevékenységét a gyógyhely alapjául szolgáló természeti erőforrásra építi (pl.: gyógyfürdő, gyógyszálló, szanatórium, stb.),
  - a környezeti feltételek biztosítják a gyógyítás zavartalanságát és a betegek nyugalmát (pl.: tiszta levegő, megfelelő zajszint, rendezett zöldterületek, stb.),
  - a pihenés infrastruktúrája kiépített (pl.: közművek, közlekedés, hírközlés, kommunális szolgáltatások, szolgáltató intézmények, stb.).
- A gyógyhellyé nyilvánítást a pályázó települési önkormányzat képviselő-testületének kell kezdeményeznie egy kérelem segítségével, amelynek tartalmaznia kell:
- a gyógyhellyé nyilvánítani kívánt település/terület megjelölését, a leendő gyógyhely védőterületének határait az érintett ingatlanok, utcák, terek pontos megjelölésével,
  - a gyógyhelyhez kapcsolódó természeti és turisztikai értékek felsorolását,
  - a majdani gyógyhely infrastruktúrájának bemutatását (közművek, közlekedés, kommunális szolgáltatások, szolgáltató intézmények, stb.),
  - valamint a terület egyéb jellemző adatait.

A minősítés megszerzéséhez azonban további teendők is szükségesek, hiszen a kérelemhez csatolni szükséges még két példányban:

- a fővárosi és megyei kormányhivatalok különféle szakvéleményeit,
- az akkreditált laboratórium által végzett 4 éves szakos levegőterheltség-mérés eredményeket,
- az akkreditált laboratórium által elkészített zajszintmérés eredményeit, és zajtérképeket,
- az Országos Meteorológiai Szolgálat szakvé-

leményét a terület éghajlati adottságaival kapcsolatosan,

- orvosi és egyéb szakvéleményeket,
- az adott területhez kapcsolódó településrendezési terveket,
- valamint a képviselő-testületi döntésről készült bizonyító irat másolatát.

Különösen fontos szabály, hogy ugyanazon terület egy időben nem rendelkezhet üdülőhely és gyógyhely minősítéssel is, az egyik tehát kizárja a másikat. A hatóságok a minősítés megszerzését követően is ellenőrzik azt, hogy az adott település betartja-e a gyógyhelyekre vonatkozó szabályokat, a felülvizsgálatok szükség esetén, vagy húszévente esedékesek. A minősítést megszerző településrészekben és azok környékén tilos olyan tevékenységet végezni, amely hátráltatja a betegek gyógykezelését. Ilyen hátráltató tényező lehet például minden olyan tevékenység, amely az éghajlati viszonyokat és a tájjelleget tartósan hátrányosan befolyásolja, vagy zavarja a betegek nyugalalmát, gyógyulását (74/1999. (XII. 25.) EüM rendelet).

Lényeges kitétel még, hogy a gyógyhelyekre vonatkozó feltételek meglétének hiányában a gyógyhely megnevezés, vagy ahhoz hasonló jellegre utaló megjelölés a fogyasztók megtévesztésére alkalmas, ezáltal tilos (74/1999. (XII. 25.) EüM rendelet).

Az egészségturizmus és a gyógyhely minősítési pozitív hatásai

Az eddigiekben láthattuk, hogy milyen összetett, bonyolult és költséges folyamat az, hogy egy település, vagy annak egy része gyógyhely minősítést szerezzen. Joggal merülhet fel a kérdés, hogy vajon egyáltalán megéri-e a munkát a pályázat előkészítése és végigvitele?

Az egészségturizmusnak számos előnyös tulajdonsággal rendelkezik, ezek közül kiemelkedően fontos az, hogy rengeteg szolgáltatást foglal magába, ezáltal a turisták tartózkodási ideje és költése is magasabb más turisztikai termékekhez képest. A piaci szegmens stabilnak mondható és az életkor kitolódásával és a minőség emelkedésével a jövőben várhatóan bővülni fog a potenciális fogyasztók száma. A wellness-, és gyógyturizmus jól társítható más szabadidős turizmus elemekkel, előnyösen befolyásolja a települések imázsát, hiszen magas presztízsértékű turizmusforma, amely magas szakértelmet és fejlett technológiát igényel,

valamint jelentős a visszatérő vendégek aránya is (Kardos, 2011:58).

Az egészségturizmus sok pozitív hatással rendelkezik, amelyek közül a legnyilvánvalóbb a *közvetlen hatás*, amelynek erejét a turisták költése, a jövedelem, a foglalkoztatás és az adóbevételek is közvetlenül befolyásolják. Ezek a tényezők a turistákkal közvetlenül érintkező szolgáltatóknál, a termék előállítóknál jelentkeznek leghangszúlyosabban. A második körben megjelenő hatás a *közvetett hatás*, ami azoknál a szervezeteknél és vállalkozásoknál jelenik meg, akik a turistákkal közvetlenül kapcsolatban álló cégeknek és szolgáltatóknak kínálnak szolgáltatásokat. A gerjesztett hatás az egészségturisztikai bevételek körforgását jelenti a gazdaságban, amely multiplikátorhatást érvényesítve további közvetlen és közvetett jövedelmet teremt (Hustiné, 2011).

Az egészségturizmus élőlátás igénye nagy. Ez a megállapítás mind a betanított munkaerő (pl.: konyhai kisegítő), mind a szakmunkát végző (pl.: szakács, felszolgáló), mind pedig a felsőfokú végzettséget igénylő (pl.: igazgatás) munkakörök esetén is érvényes. Minél nagyobb egy település, vagy terület turistaforgalma, annál több munkavállalóra van szükség a kínált szolgáltatások minőségi színvonalának biztosításához. A munkahelyteremtés alapvetően költséges folyamat, ám a turizmus ezen ágazata esetén jóval kevesebb ráfordításra van szükség (Hustiné, 2011).

A turizmus, különösképpen az egészségturizmus beruházásösztönző hatással bír, hiszen igényli a közvetlenül a gyógy-, és wellness szolgáltatásokhoz kötődő beruházásokat, valamint az infrastruktúra fejlesztését is (Hustiné, 2011). A turizmus pozitív hatásai mellett azonban említést kell tennünk annak potenciálisan megjelenő negatív aspektusairól is, mint például a fluktuáció, az árfelhajtó szerep (pl.: élelmiszerek esetén), az infrastruktúra túltelítődése, a „fekete forgalom” növekedése és a hagyományok potenciális eltűnése, stb.

A közvetlen turisztikai és gazdasági hatások mellett lényegesek a betegségek miatt jelentkező terhek, a munkaerő-kiesés és a jövedelempótló támogatások is. A munkavállalók betegségei miatt csökken az egyes vállalkozások teljesítőképessége, a beteg fogyasztó jövedelemtől esik el, így csökkenti a fogyasztását is, ami mérsékli a gazdasági növekedést (Kincses, 2010). Az egészség-

turizmus képes megoldást kínálni ezekre a problémákra, széles eszköztárral rendelkezik mind az egészségmegőrzéshez, mind pedig a gyógyításhoz, rehabilitációhoz kapcsolódóan.

1. táblázat: Az egészségturizmus kedvező hatásai

Kedvező hatások	
Munkahelyteremtés	Regionális fejlődés, egyenlőtlenségek csökkentése
Multiplifikátor hatások	Devizabevételek növekedése
Infrastruktúra fejlesztése	Adóbevételek növekedése
Árfelejtő szerep (például telekárak)	Vállalkozói kedv növekedése
GDP/GNI növekedése	Import növekedése (például fejlett technológia)

Forrás: saját szerkesztés (Hustiné, 2011) alapján

Összegzés

Tapasztalataink alapján a magyarországi egészségturizmus egyik nagy problémája abban gyökerezik, hogy amíg a gyógyvizeinkről mindenkinek van valamiféle elgondolása, a gyógybarlangok, valamint a gyógyhatású mikroklímák kevésbé ismertek. Lényeges kihangsúlyozni, hogy a gyógyhely minősítés megszerzéséhez nincs szükség arra, hogy a pályázó település rendelkezzen gyógyvízzel, vagy bármilyen termálvízzel. A gyógyhely megnevezés erős marketing hátteret biztosít azoknak a szolgáltatásoknak, amelyek az adott terület természeti és kulturális értékeire építve kínálnak gyógyulási, kikapcsolódási és regenerációs lehetőséget az oda érkező vendégek részére.

Kiemelkedően fontos a vendégek igényeinek folyamatos monitorozása és megfelelő minőségű szolgáltatás és szálláshely biztosítása, valamint a gyógyhely köré épülő saját, egyedi márkakialakítása és bevezetése a köztudatba. Hazai gyógyhelyeink között találunk erre jó és kevésbé jó példákat. Akadnak köztük olyan települések, amelyek esetén a turisták azonnal az egészségturizmussal asszociálnak, azonban vannak olyanok is, ahol ez háttérbe szorul, sokszor pedig kevésbé értékes és különleges tényezők kerülnek a „kirakatba”.

A minősítés folyamatának elindításához sohasem késő, ehhez jó példaként szolgálhatnak azok a hazai települések, amelyek hagyományosan az egészségturizmussal építik az imázsukat, mint például Sárvár, amely 2012-ben, vagy Mátraderecske, amely 2017-ben szerezte meg a gyógyhely címet.

Az egészségturizmus számos gazdasági és társadalmi problémára megoldást jelenthet, nagyban hozzájárulhat egy ország, egy település megítéléséhez és jólétéhez. A gyógyhely minősítés megszerzése egyúttal egy exkluzív körbe való belépést is jelent, önmagában azonban nem elegendő, nem garancia a sikerre, csupán a népszerű és jövedelmező egészségturisztikai területté válás egyik nagyon fontos lépése.

STRACK FLÓRIÁN

Támogatás

Jelen cikk részben a New Central Europe II. (2015) projekt keretében megvalósuló, illetve az Új Nemzeti Kiválóság Program (2016) támogatásával végzett korábbi saját kutatásokon alapszik.

Felhasznált irodalom:

Hustiné dr. Béres, K. (2011): Fürdők és az egészségturizmus közgazdaságtana. Szent István Egyetem, Gödöllő

Kardos Zoltánné (2011): *Turisztikai ismeretek*. Egyetemi tankönyv, Keszthely, pp. 57–58.

Kincses, Gy. (2010): *Az egészségipar társadalmi és nemzetgazdasági jelentősége*. IME IX. évfolyam 5. szám

Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium (2007): *Országos egészségturizmus fejlesztési stratégia*. Aquaprofit Műszaki, Tanácsadási és Befektetési Rt. Budapest, pp. 9–10.

Wagner, Zs. (2010): *Tour operálók. Az egészségturizmus új világtrendjei*. Turizmus Panoráma, X. évfolyam. 4. szám, pp. 10–11.

74/1999. (XII. 25.) EüM rendelet a természetes gyógytényezőkről

Itthon.hu: http://egeszseg_turizmus.itthon.hu/wellness/-/article/vilagraszolo-gyogyhelyek-magyarorszagon-%E2%80%931-resz;jsessionid=34B38FDCB77A92BB9C3267CDB76796FE (letöltve: 2016. 06. 04.)

Antsz.hu: https://www.antsz.hu/felso_menu/ugyintezes/hatosagi_nyilvantartas/termeszeti_gyogytenyezok_nyt/gyogyhelyek.html - (letöltve: 2017. 06. 04.)